

VAI TRÒ CỦA GIÁO DỤC NGHỆ THUẬT TRONG VIỆC HÌNH THÀNH PHẨM CHẤT THẨM MỸ VÀ NHÂN CÁCH SINH VIÊN

Phạm Huy Anh
Trường Đại học Hạ Long

Tóm tắt: Giáo dục nghệ thuật không chỉ là một lĩnh vực học tập riêng biệt mà còn đóng vai trò quan trọng trong việc hình thành phẩm chất thẩm mỹ và phát triển nhân cách toàn diện cho sinh viên. Thông qua các loại hình nghệ thuật như âm nhạc, mỹ thuật, sân khấu,... sinh viên được khơi gợi cảm xúc, rèn luyện tư duy sáng tạo và tiếp cận các giá trị nhân văn sâu sắc. Bài viết làm rõ vai trò thiết yếu của giáo dục nghệ thuật trong trường học hiện nay.

Từ khóa: Giáo dục nghệ thuật, phẩm chất thẩm mỹ, nhân cách, sinh viên, giáo dục toàn diện.

THE ROLE OF ART EDUCATION IN SHAPING AESTHETIC QUALITIES AND STUDENT PERSONALITY

Phạm Huy Anh
Ha Long University

Abstract: Art education is not merely a separate field of study but plays a crucial role in shaping aesthetic qualities and fostering the comprehensive development of students' personalities. Through various art forms such as music, visual arts, and theater, students are inspired emotionally, trained in creative thinking, and exposed to profound humanistic values. This article highlights the essential role of art education in contemporary schools.

Keywords: art education, aesthetic qualities, personality, students, holistic education.

Nhận bài: 10/04/2025

Phản biện: 14/05/2025

Duyệt đăng: 18/05/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh giáo dục hiện đại hướng tới mục tiêu phát triển toàn diện con người, giáo dục nghệ thuật ngày càng được xem là một thành tố quan trọng không thể thiếu. Giáo dục nghệ thuật không chỉ cung cấp tri thức thẩm mỹ mà còn góp phần tích cực vào việc hình thành nhân cách, phát triển tư duy sáng tạo và nuôi dưỡng tâm hồn sinh viên. Tuy nhiên, trong thực tế giảng dạy hiện nay, môn Nghệ thuật vẫn chưa được quan tâm đúng mức, cả về nội dung chương trình lẫn phương pháp dạy học. Bài viết này tập trung phân tích vai trò của giáo dục nghệ thuật trong việc hình thành phẩm chất thẩm mỹ và nhân cách sinh viên.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Khái niệm giáo dục nghệ thuật

Giáo dục nghệ thuật là một lĩnh vực trong hệ thống giáo dục có nhiệm vụ trang bị cho người học những kiến thức, kỹ năng và thái độ cần thiết để cảm thụ, sáng tạo và thể hiện các giá trị nghệ thuật. Nó không chỉ bao gồm quá trình học tập về các môn như âm nhạc, mỹ thuật, múa, sân khấu, điện ảnh, mà còn là hoạt động mang tính trải nghiệm giúp người học tiếp xúc, tương tác với nghệ thuật như một phần của cuộc sống. Giáo dục nghệ thuật không chỉ truyền đạt tri thức mang tính chuyên môn mà còn tạo điều kiện để học sinh phát triển toàn diện về mặt trí tuệ, cảm xúc, đạo đức và xã hội. Thông qua việc tham gia vào các hoạt động nghệ thuật, sinh viên được khơi dậy sự hứng

thú, say mê sáng tạo, đồng thời hình thành những giá trị sống tích cực như sự yêu thương, sẻ chia, tinh thần trách nhiệm và ý thức thẩm mỹ.

Ngoài ra, giáo dục nghệ thuật còn có chức năng giữ gìn, bảo tồn và phát huy di sản văn hóa dân tộc, giúp sinh viên hiểu và trân trọng giá trị văn hóa truyền thống trong bối cảnh hội nhập toàn cầu. Việc lồng ghép nghệ thuật vào giáo dục còn góp phần thúc đẩy khả năng tư duy phản biện, tăng cường giao tiếp, hợp tác và hòa nhập xã hội – những năng lực quan trọng của công dân thế kỷ XXI. Giáo dục nghệ thuật giúp sinh viên tiếp cận và hiểu sâu hơn các giá trị văn hóa truyền thống và hiện đại, qua đó hình thành thái độ trân trọng di sản văn hóa dân tộc, nâng cao khả năng giao tiếp và thích ứng xã hội. Ngoài ra, hoạt động nghệ thuật trong giáo dục còn là công cụ hữu hiệu để xây dựng môi trường học tập thân thiện, cởi mở và sáng tạo. Theo nhiều nghiên cứu, những sinh viên được học nghệ thuật thường có khả năng giải quyết vấn đề linh hoạt hơn, có sự đồng cảm cao và biểu hiện nhân văn rõ rệt trong hành vi và thái độ sống.

2.2. Vai trò của giáo dục nghệ thuật trong việc hình thành phẩm chất thẩm mỹ và nhân cách sinh viên

2.2.1. Khơi dậy cảm xúc và tình cảm nhân văn

Giáo dục nghệ thuật giữ vai trò như một cầu nối giữa sinh viên với thế giới cảm xúc sâu sắc và

chân thực. Thông qua việc học tập và trải nghiệm các loại hình nghệ thuật như âm nhạc, hội họa, múa, sân khấu, sinh viên được đặt vào những bối cảnh khác nhau để từ đó cảm nhận và diễn đạt các trạng thái tình cảm như vui, buồn, xúc động, đồng cảm, trắc ẩn. Những trải nghiệm này góp phần hình thành khả năng cảm xúc – yếu tố nền tảng cho sự phát triển nhân cách toàn diện.

Khi sinh viên được lắng nghe những bản nhạc trữ tình, giai điệu dân ca quê hương hay những ca khúc truyền thống cách mạng, các em không chỉ hiểu nội dung mà còn cảm nhận được tình yêu quê hương, đất nước, lòng biết ơn đối với thế hệ đi trước. Khi vẽ tranh, diễn kịch hoặc tham gia các tiết mục nghệ thuật, sinh viên được sống với cảm xúc của nhân vật, trải nghiệm các cung bậc tâm hồn khác nhau, từ đó dễ dàng đồng cảm với người khác, biết yêu thương, chia sẻ và sống nhân ái. Ngoài ra, giáo dục nghệ thuật giúp sinh viên nhận thức và phản ứng tích cực với các vấn đề xã hội thông qua biểu đạt cảm xúc một cách sáng tạo. Những tác phẩm nghệ thuật mang tính phản biện xã hội hoặc thể hiện khát vọng về một thế giới tốt đẹp sẽ kích thích khả năng suy tư, khơi gợi tinh thần trách nhiệm cộng đồng ở các em sinh viên. Do đó, giáo dục nghệ thuật là nền tảng vững chắc để bồi dưỡng cảm xúc tích cực và phát triển những phẩm chất nhân văn trong tâm hồn sinh viên.

2.2.2. Phát triển tư duy sáng tạo và khả năng biểu đạt cá nhân

Giáo dục nghệ thuật là môi trường lý tưởng để khơi nguồn sáng tạo và phát triển năng lực biểu đạt cá nhân ở sinh viên. Khi tham gia vào các hoạt động nghệ thuật như vẽ tranh, viết nhạc, biểu diễn sân khấu hoặc thiết kế tạo hình, sinh viên được khuyến khích tự do tưởng tượng, kết hợp kiến thức và cảm xúc để tạo ra sản phẩm mang dấu ấn cá nhân. Điều này giúp phát huy tư duy sáng tạo – một trong những năng lực quan trọng của công dân thế kỷ XXI.

Quá trình sáng tạo nghệ thuật đòi hỏi sinh viên phải quan sát, phân tích, lựa chọn và sắp xếp các yếu tố nghệ thuật để truyền tải ý tưởng một cách độc đáo và hiệu quả. Nhờ đó, các em rèn luyện khả năng giải quyết vấn đề, tư duy linh hoạt và năng lực sáng tạo đa chiều. Đây cũng là nền tảng để các em phát triển khả năng học tập suốt đời và thích ứng với sự thay đổi nhanh chóng của xã hội hiện đại. Bên cạnh đó, giáo dục nghệ thuật giúp sinh viên nhận ra giá trị của sự khác biệt và khuyến khích các em thể hiện bản thân một cách chân thực, không rập khuôn. Những sản phẩm nghệ

thuật không chỉ phản ánh tư duy cá nhân mà còn là phương tiện giao tiếp đặc biệt, cho phép sinh viên diễn đạt cảm xúc, suy nghĩ và thế giới quan mà lời nói đôi khi không thể truyền tải hết được. Chính qua quá trình này, sinh viên học được cách thể hiện bản thân một cách có trách nhiệm, đồng thời tôn trọng quan điểm và phong cách sáng tạo của người khác.

Như vậy, giáo dục nghệ thuật không chỉ góp phần phát triển tư duy sáng tạo mà còn mở ra không gian biểu đạt cá nhân lành mạnh, nơi sinh viên được tự do là chính mình trong khi học cách làm việc nhóm, chia sẻ ý tưởng và xây dựng mối quan hệ xã hội tích cực.

2.2.3. Giáo dục đạo đức và xây dựng hệ giá trị sống tích cực

Một trong những vai trò nổi bật của giáo dục nghệ thuật là góp phần nuôi dưỡng đạo đức và hình thành hệ giá trị sống tích cực cho sinh viên. Không giống như các môn học truyền đạt kiến thức lý thuyết thuần túy, giáo dục nghệ thuật tiếp cận người học qua con đường cảm xúc và trải nghiệm thẩm mỹ, từ đó gieo mầm cho những giá trị sống cao đẹp một cách tự nhiên và sâu sắc.

Trong các tác phẩm nghệ thuật, đặc biệt là âm nhạc, kịch nói, tranh vẽ hay múa đương đại, thường hàm chứa nhiều thông điệp đạo đức về lòng nhân ái, sự bao dung, trung thực, hiếu thảo, trách nhiệm xã hội... Những thông điệp ấy không chỉ được truyền đạt một chiều mà được thể hiện thông qua hình ảnh, âm thanh, động tác, ngôn ngữ và ngữ cảnh cụ thể, khiến học sinh dễ tiếp nhận, dễ rung động và từ đó dần điều chỉnh hành vi, thái độ của mình theo chiều hướng tích cực. Ngoài ra, việc sinh viên tự tham gia vào quá trình sáng tạo nghệ thuật – như sáng tác một bài hát, vẽ một bức tranh phản ánh hiện thực xã hội hoặc thể hiện một nhân vật trong vở kịch – cũng chính là cơ hội để các em tự soi chiếu lại bản thân, bộc lộ những suy nghĩ, cảm xúc và giá trị cá nhân. Thông qua đó, các em được rèn luyện năng lực tự nhận thức, kiểm soát cảm xúc và ra quyết định có trách nhiệm – những thành tố quan trọng trong cấu trúc nhân cách.

Hơn nữa, giáo dục nghệ thuật còn tạo cơ hội để sinh viên tương tác, hợp tác và tôn trọng lẫn nhau trong môi trường học tập dân chủ và sáng tạo. Trong quá trình làm việc nhóm nghệ thuật, sinh viên học được cách lắng nghe, chia sẻ, biết nhường nhịn và hỗ trợ bạn bè. Những hành vi ứng xử tích cực này chính là biểu hiện cụ thể của đạo đức học đường, góp phần định hình nhân cách

sinh viên trong giai đoạn phát triển tâm lý mạnh mẽ.

Như vậy, giáo dục nghệ thuật là một phương tiện giáo dục đạo đức mềm mại nhưng hiệu quả. Bằng cách nuôi dưỡng tâm hồn và tạo môi trường thực hành đạo đức sống động, môn nghệ thuật không chỉ giúp sinh viên phát triển các phẩm chất đạo đức cần thiết mà còn hình thành hệ giá trị sống bền vững, phù hợp với yêu cầu của xã hội hiện đại.

2.2.4. Góp phần xây dựng môi trường giáo dục tích cực

Giáo dục nghệ thuật không chỉ là một môn học mà còn là chất xúc tác góp phần hình thành môi trường giáo dục tích cực, thân thiện và đầy cảm hứng trong nhà trường. Các hoạt động nghệ thuật với tính chất linh hoạt, sáng tạo, trải nghiệm giúp học sinh cảm thấy thoải mái, tự do thể hiện bản thân và khám phá thế giới xung quanh theo cách riêng của mình. Điều này góp phần tạo ra không khí học tập nhẹ nhàng, giảm áp lực, căng thẳng từ các môn học mang tính lý thuyết nặng nề.

Trong các tiết học nghệ thuật, sinh viên thường được làm việc nhóm, chia sẻ ý tưởng, phối hợp để hoàn thành sản phẩm hoặc tiết mục nghệ thuật. Những hoạt động này góp phần phát triển kỹ năng hợp tác, giao tiếp và giải quyết xung đột một cách tích cực. Không gian lớp học nghệ thuật vì thế trở thành nơi nuôi dưỡng các mối quan hệ xã hội tích cực, giúp sinh viên học cách tôn trọng, lắng nghe và thấu hiểu bạn bè.

Đặc biệt, giáo dục nghệ thuật có khả năng tạo dựng cảm giác hạnh phúc và gắn bó với trường học. Một trường học có hoạt động nghệ thuật phong phú sẽ tạo ra một bản sắc văn hóa riêng,

giúp sinh viên cảm nhận được giá trị của mình trong tập thể. Điều này làm tăng động lực học tập, tinh thần tự giác và sự chủ động tham gia vào các hoạt động của trường. Ngoài ra, các sự kiện nghệ thuật như hội thi văn nghệ, triển lãm tranh, biểu diễn sân khấu học đường còn tạo điều kiện để sinh viên phát huy tài năng, được công nhận và khích lệ bởi thầy cô, bạn bè. Việc được ghi nhận trong môi trường học đường là động lực tích cực giúp các em phát triển bản thân và hình thành thái độ sống tích cực hơn.

Tóm lại, giáo dục nghệ thuật không chỉ truyền tải tri thức và giá trị thẩm mỹ mà còn góp phần quan trọng trong việc xây dựng môi trường giáo dục tích cực, thân thiện và khơi gợi cảm hứng học tập lâu dài ở sinh viên.

III. KẾT LUẬN

Giáo dục nghệ thuật đóng vai trò quan trọng trong việc hình thành phẩm chất thẩm mỹ và phát triển nhân cách sinh viên. Thông qua các hoạt động nghệ thuật, sinh viên không chỉ được khơi dậy cảm xúc, rèn luyện tư duy sáng tạo mà còn tiếp thu các giá trị nhân văn, đạo đức một cách tự nhiên. Đây là nền tảng giúp các em phát triển toàn diện và trở thành công dân có trách nhiệm, có năng lực thích ứng với xã hội hiện đại.

Để nâng cao hiệu quả giáo dục nghệ thuật, cần có sự đầu tư thích đáng về chương trình, đội ngũ giảng viên, cơ sở vật chất và đặc biệt là thay đổi nhận thức về vai trò của môn học này trong nhà trường. Khi được tổ chức đúng cách, giáo dục nghệ thuật sẽ góp phần xây dựng môi trường học tập tích cực, nuôi dưỡng tâm hồn và tạo động lực học tập cho sinh viên.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo. (2018). *Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể*. Hà Nội: NXB Giáo dục Việt Nam.
2. Hoàng Kim Dung (2022). *Vai trò của giáo dục nghệ thuật trong phát triển năng lực học sinh phổ thông*. Tạp chí Khoa học Giáo dục, (66), tr. 45–50.
3. Nguyễn Thị Hạnh (2021). *Giáo dục nghệ thuật và sự phát triển nhân cách học sinh trong trường phổ thông*. Tạp chí Giáo dục và Xã hội, (72), tr. 38–42.
4. Trần Văn Nam (2020). *Tác động của mỹ thuật và âm nhạc đến sự phát triển toàn diện của học sinh tiểu học*. Tạp chí Nghiên cứu Giáo dục Nghệ thuật, (12), tr. 22–27.